

ΤΑ ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΟΝΟΜΗ

Όπως είναι γνωστό, τὸ Κέντρον Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας συμμετέχει, στὸ πλαίσιο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Προγράμματος «Πολιτισμὸς 2000» σὲ πρόγραμμα μὲ θέμα «The acritic heritage in Europe», τοῦ ὁποῦοῦ μάλιστα ἔχει τὴν ἐπιστημονικὴ εὐθύνη. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου ποῦ πέρασε πραγματοποιήσε δύο ἐπιστημονικὲς συναντήσεις, μίᾳ κλειστῆ στῆν Ἀνατολικῆ Αἴδουσα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (31 Ἰανουαρίου-1 Φεβρουαρίου, 2002), στῆν ὁποία συζητήθησαν ἀπὸ εἰδικοὺς οἱ γενικὲς κατευθύνσεις τῆς ἔρευνας τοῦ θέματος τῆς ἀκριτικῆς παράδοσης στῆν Εὐρώπη, λόγιας καὶ προφορικῆς. Στὴ συνάντησιν αὐτὴ ὁ ὁμιλῶν, ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου Λαογραφίας κ. Αἰκατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη καὶ ἐρευνητὲς καὶ συνεργάτες τοῦ Κέντρου, συζήτησαν μὲ τοὺς ἐταίρους τοῦ προγράμματος, τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ ὙΠΠΟ, καθηγητὴ Μουσικολογίας κ. Λάμπρο Λιάβα, τὴν καθηγήτρια κ. Ἑλένη Γλύκατζη-Ἀρβελέρ (Γαλλία), τὴν καθηγήτρια κ. Χρύσα Μαλτέζου (Ἑλληνικὸ Ἰνστιτούτο Βενετίας, Ἰταλία), τὸν καθηγ. κ. Kyril Topalov (Βουλγαρία), τὸν καθηγ. Pedro Badenas καὶ τὸν ἑλληνιστὴ Eusebio Ayensa (Ἰσπανία) καθὼς καὶ τὴν ἐκπρόσωπο τῆς Ἐταιρείας ΠΡΙΣΜΑ, ἡ ὁποία ἔχει τὸν γενικὸ συντονισμὸ τοῦ Προγράμματος, τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονες καθηγ. κ. Νίκο Καραπιδάκη, τὸν ἐρευνητὴ κ. Ἀναγνωστάκη καὶ τὸν δρᾶ Φιλολ. κ. Γεώργιο Θανόπουλο [συζήτησαν, λοιπόν, ὅλοι αὐτοί] τὸν σχεδιασμὸ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Προγράμματος, τὸ ὁποῖο προβλέπει ἐπιστημονικὲς συναντήσεις στῆν Ἑλλάδα καὶ τίς χώρες ποῦ συμμετέχουν, ἐκδόσεις, ἐκδόσεις καὶ ἐκδηλώσεις καὶ τέλος τὴ δημιουργία ἐνὸς Μουσείου τῆς Ἀκριτικῆς Παράδοσης τῆς Εὐρώπης. Ἀκολούθησε στίς 13 Μαρτίου συνέντευξι τύπου τῶν συντελεστῶν τοῦ Προγράμματος στὸ ἀμφιθέατρο τοῦ ὙΠΠΟ, παρουσία τοῦ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τοῦ Ἐπόπτη τοῦ Κέντρου, συναδέλφου κ. Πάνου Λιγομενίδη.

Ἡ δεύτερη ἐπιστημονικὴ συνάντησιν, ἀνοιχτὴ γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ κοινὸ πραγματοποιήθησε στίς 24 καὶ 25 Νοεμβρίου στὸ κεντρικὸ κτίριον τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ σημείωσε μεγάλῃ ἐπιτυχία. Τὴν παρακολούθησαν εἰδικοὶ

και ενδιαφερόμενοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Το Κέντρο Λαογραφίας, που είχε την ευθύνη της οργάνωσης της συναντήσεως με την έπιστ. Συνεργατριά του κ. Λουίζα Καραπιδάκη, παρουσίασε με τον όμιλουντα, τη Διευθύντριά του και δύο Έρευνήτριες (Ελένη Ψυχογιού και Μιράντα Τερζοπούλου) τέσσερις συνολικά έπιστημ. ανακοινώσεις. Ανακοινώσεις έγιναν από ειδικούς έρευνητές των χωρών που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα. Τον έπιστημονικό συντονισμό του συνεδρίου είχαν η Διευθύντρια του Κέντρου κ. Καμηλάκη και η Καθηγ. κ. Άρβελέρ, η οποία συνόψισε τα συμπεράσματά του, σε δέκα πυκνές σελίδες. Στην εκδήλωση τραγούδησε άκριτικά τραγούδια η κ. Δόμνα Σαμίου. Επιγραμματικά παρουσιάζω τον προβληματισμό για τα θέματα που άπασχόλησαν τη συνάντηση: στηριζόμενος στην σύνοψη των συμπερασμάτων της καθ. κ. Έλένης Άρβελέρ.

Κατ' άρχήν διατυπώθηκε και επιχειρήθηκε να άπαντηθεί το έρώτημα τί έννοσμε με τον όρο άκριτικά, κυρίως όταν υπάρχει μία τάση ένός πανακριτισμού, άφου λέμε άκριτικό πιά τραγούδι καθετί το όποτον θυμίζει την άκριτική παράδοση. Ένα δεύτερο ζήτημα είναι η επίδραση του παρελθόντος στο παρόν. Έτσι έγινε λόγος για μία επικαιρότητα των άκριτικών πραγμάτων, επικαιρότητα η οποία είναι μεν σε συνέχεια διαχρονική, όταν μπορούμε να το άποδείξουμε, αλλά όπωσδήποτε έχει και διαστάσεις περισσότερο ιστοριοϊδεολογικές σημερινές, άφου όλοι οί λαοί στην έθνογένεσή τους κυρίως έχουν μία τάση αυτοεκτίμησης (Selfestimehistory). Αυτό μέσα από τα άκριτικά τραγούδια η ποιήματα η μέσα από τον κύκλο τον άκριτικό είναι πασιφανές.

Το άλλο θέμα που έρευνηθηκε και συζητήθηκε ήταν ο χαρακτήρας των άκριτών ο όποιος δεν είναι μόνο ήρωικός, στρατιωτικός. Ο ευρωπαϊκός άκριτικός κύκλος είναι επίσης έρωτικός. Δηλαδή μεταξύ του Τριστάνου και της Ίζόλδης δεν υπάρχει θέμα στρατιωτικό, υπάρχει μόνο θέμα έρωτικό και βέβαια μιας έπαφής με την έξουσία.

Όταν λέμε άκριτικά, ο όρος δεν έχει σωθει στις ξένες γλώσσες παρά μόνον ως λόγια παράδοση. Δηλαδή acritische γερμανικά, acritique γαλλικά δεν ξέρουν τί σημαίνει, πρέπει να εξηγηθεί. Στα ρωσικά είναι ένα πράγμα τελείως συγκεκριμένο. Όπωσδήποτε άκριτικά σημαίνει μεθοριακά, συνοριακά. Προκύπτει όμως εύλογα το έρώτημα: τί είναι σύνορα. Ήδη η κ. Μαλτέζου πρώτη αλλά στη συνέχεια και άλλοι μίλησαν για νοητά σύνορα. Τα νοητά σύνορα είναι όπωσδήποτε σύνορα πολιτισμικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά, γλωσσικά, άγωγής και διαγωγής, και αυτά τα νοητά σύνορα όσον άφορά τον άκριτικό κύκλο της μεσαι-

ωνικῆς ἐποχῆς ἔχουν σχέση με τὸ ἰσλάμ καὶ τὴ χριστιανοσύνη, ὅπως πολὺ χαρακτηριστικὰ ἀνέφερε ὁ Ἴσπανὸς Καθηγ. Badenas. Ἄρα ἰσλάμ καὶ χριστιανοσύνη εἶναι γιὰ τὸν μεγαλύτερο ἀκριτικὸ κύκλο τὸ ἐνδεν καὶ ἐκεῖθεν τῶν συνόρων. Ἡ τριγένεια τοῦ Διγενῆ, στὰ Ρωσσικὰ καὶ στὰ Κυπριακὰ, στὰ ὁποῖα ἀναφέρθηκε ὁ ὁμιλῶν στὴν ἀνακοίνωσή του, δείχνει μία συγχώνευση τῶν μονοθεϊστικῶν τάσεων εἴτε εἶναι ἰσλάμ εἴτε ἰουδαϊσμός εἴτε χριστιανισμός. Τὸ τραγούδι τοῦ Rollan π.χ., τὸ κατ' ἐξοχὴν γαλλικὸν ἔπος, δὲν ἔχει σχέση με μία μάχη ἐναντίον τῶν Ἀράβων.

Ἔχουμε τὴ λόγια παράδοση καὶ μπορούμε νὰ τὴν χρονολογήσουμε ἐξαιτίας τοῦ ἔπους, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε τὸ ἔπος στὶς ἑπτὰ διασκευές, συμπεριλαμβανομένης καὶ ἐκείνης τῶν Ἀθηνῶν, ὅπωςδὴποτε δὲν εἶναι τὸ πρῶτο ἔπος. Ὅποτε, ἂν ὑπῆρχε καὶ λόγια παράδοση μαζί με τὴν ἀκριτική, ἔτσι ὅπως τὴν ξέρομε, εἶναι μία υπόθεση. Ὑπογραμμίστηκε ὅτι ὑπάρχουν μεσαιωνικὲς καὶ ἀναγεννησιακὲς καὶ λόγιες παραδόσεις τῶν ἀκριτικῶν ἐπῶν τὰ ὁποῖα μᾶς μεταφέρουν, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σημαντικὸ, ἀπὸ τὴν περιφέρεια στὸ κέντρο. Καὶ ἐνῶ τὰ δημοτικὰ λαϊκὰ, ὅπωςδὴποτε ἐπικά ἀκριτικὰ εἶναι τὰ τραγούδια τῆς περιφέρειας, φθάνουμε με τὴν σύνταξη τοῦ ἔπους στὸ κέντρο. Μία ἀξιοποίηση-ἐκμετάλλευση ἀπὸ τὴν κεντρικὴ ἐξουσία τῶν πραγμάτων, δρωμένων καὶ θεμάτων τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου.

Ὅταν τὰ ἀκριτικὰ φθάνουν στὴν Κωνσταντινούπολη ἐπιδρῶν καὶ ἐπηρεάζουν τὴ λογοτεχνία, γιὰτὶ δὲν εἶναι κοσμοπολίτικη ἢ Καππαδοκία, ἀλλὰ εἶναι κοσμοπολίτικη ἢ Κωνσταντινούπολη. Ὁ Τζέτζης γράφει χαρακτηριστικὰ, ὅτι “ὅταν βγαίνω ἀπὸ τὸ σπίτι μου λέω καλημέρα σὲ δεκατρεῖς γλῶσσες”. Καὶ ἀναφέρει ποιῆς εἶναι αὐτές. Ἀκόμη καὶ στὴν ξένη λογοτεχνία φαίνονται οἱ ἐπιδράσεις. Ὁ Βοκκάκιος με τὴν Θησιίδα, ἢ Ζωὴ τοῦ Σωτῆρος στὴν Ὀλλανδία, ὅπου λέγεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεις σὰν τὸ Διγενή, γιὰτὶ αὐτὸς ἐρωτεύτηκε μία γυναίκα κι αὐτό, ὅταν θὲς νὰ ζήσεις ἡθικὸ βίον δὲν πρέπει νὰ τὸ κάνεις, ὅπως στὶς “Χίλιες καὶ μία νύχτες” κ.ἄ. Αὐτὸ μᾶς ὁδηγεῖ στὸ ἰδεολογικὸ ὑπόβαθρον πὺ ἔχει ἢ χρῆση τῶν ἀκριτικῶν θεμάτων, στὴν ἰδέα τῆς ἐθνικῆς-ἐθνικιστικῆς ἱστορίας τῶν λαῶν. Σ' αὐτὸ ἀναφέρθηκε ἢ κ. Καμηλάκη κατὰ τρόπο ἀναλυτικὸ καὶ σημαίνοντα, δηλαδὴ τὴν χρησιμοποίηση τῶν ἀκριτικῶν θεμάτων στὴν ἐνδυνάμωση τῆς μεγάλης ἰδέας γιὰ λόγους, πὺ δὲν ἔχουν νὰ κάνουν ἄμεσα με τὰ ἀκριτικὰ πράγματα. Ἀλλὰ πρόκειται γιὰ μία ἐπανάχρηση, μέσα ἀπὸ τὴν κεντροποίηση τῶν ἀκριτικῶν ἐπῶν. Ἔτσι οἱ ἔννοιες πανακριτισμός καὶ κεντροποίηση συζητήθηκαν πολὺ.

Ἐνα μεγάλο θέμα εἶναι ἢ διάδοση τῶν ἀκριτικῶν τραγουδιῶν, πὺ προσπά-

θησε να δείξει ο Ισπανός Ευσέβιος Ayensa, μεταξύ Γαλλίας και Προβηγκίας, μέσα από τη γεωγραφία των πανδοχείων, όπου ασφαλώς γίνεται μία ανταλλαγή τραγουδιών, γιατί όσοι περνούν την ώρα τους εκεί τραγουδοῦν.

Ένα άλλο θέμα που ἐτέθη είναι τι συμβαίνει με τὰ κινητὰ σύνορα. Δὲν ὑπάρχει διαχρονικὰ ἓνα σύνορο, ἀμετάβλητο. Συχνὰ ἀπὸ μία συρρίκνωση περνᾶμε σὲ μία ἐπέκταση ἐνῶ οἱ πληθυσμοὶ δὲν μετακινοῦνται ὑποχρεωτικὰ. Ἡ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἐξουσία μπορεῖ νὰ ἀλλάξει. Ὑφίστανται βεβαίως τὶς ἐπιδράσεις τῶν νεοφερμένων. Ὑπάρχουν δηλαδὴ σύνορα ποὺ μετακινοῦνται καὶ ὁμάδες πληθυσμῶν ἀκριτικὲς ποὺ περνοῦν ἀπὸ τὴν μία ἐξουσία στὴν ἄλλη. Μὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια ἐξηγεῖται ὁ «ἀμφοτερισμός», γιὰ τὸν ὁποῖο κάνει λόγο ὁ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος ἤδη γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου. Δὲν εἶναι χωρὶς σημασία ὅτι ὁ Bartikian, ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ γνωρίζουν καλὰ τὰ ἀκριτικὰ θέματα, προσπαθεῖ νὰ δείξει ὅτι ὁ Διγενὴς ἔχει ἀρμενικὴ καταγωγή.

Νέα ἀνθρωπωνύμια εἰσβάλλουν στὰ ἀκριτικὰ τραγούδια. Ἐκεῖ ποὺ ἀναφερόταν γιὰ παράδειγμα ὁ Ἀνδρόνικος ξαφνικὰ ἀναφέρεται ὡς Ἀλέξανδρος ἢ Sashoon. Αὐτὴ ἡ ἀνθρωπωνυμικὴ «μετωνυμία» δείχνει μία μεταλλαγὴ συνολικὴ ἢ ἀπλῶς μία ἀλληλεπίδραση; Τὸ ἴδιο συμβαίνει με τὰ τοπωνύμια κι αὐτὸ τὸ θέμα εἶναι ἴσως τὸ σοβαρότερο. Στὰ κυπριακὰ τουλάχιστον τραγούδια, ἀναφέρθηκε ἀπὸ τὸν ὁμιλοῦντα, ἡ μάχη τῶν Βυζαντινῶν ἀκριτῶν γίνεται «στὴν Ἄκρα τῶν Ἀκρῶν», εἶναι δηλαδὴ οἱ πραγματικοὶ Ἀκρίτες, ἀλλὰ ὅταν πρόκειται νὰ καθορισθεῖ ποῦ ἀκριβῶς γίνονται τὰ κατορθώματα αὐτοῦ τοῦ Ἀκρίτα, κάτι ποὺ γιὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, ἀπὸ τὴ Συρία καὶ τὸν Ἀφράτη, ὅπου ὁ Εὐφράτης εἶναι τὸ ἀκριτικὸ σύνορο καὶ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι τὸ πραγματικὸ σύνορο τῆς αὐτοκρατορίας-, στὰ κυπριακὰ περνᾶμε σὲ τοπωνύμια π.χ. ἡ Ἀραπιά, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀττάλεια, ἢ τὰ βουνὰ τῆς Ἀττάλειας.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἓνα ἄλλο σύνορο. Εἶναι οἱ ἐσωτερικὲς ὁριοθετήσεις, μία ἐνδοακριτικὴ κατάσταση, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐξετασθεῖ. Ἀκόμη ἡ διάβαση ἐνὸς ἄλλου ὁρίου νοητοῦ ἀπὸ τὴν παρθενία στὴ μὴ παρθενία στὸ γάμο, ἀπὸ τὴ μία ἐπαρχία στὴν ἄλλη, ἀπὸ τὸ ἓνα χωριὸ στὸ ἄλλο, μία σειρὰ ἀπὸ ἐνδοσυνοριακὰ μεταίχμια, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὁριοθετήσεις, ὄχι μόνο γεωγραφικὲς, ἀλλὰ νοητικὲς, ψυχολογικὲς, παραδοσιακὲς, καὶ διαφορετικῶν χαρακτήρα ὅσον ἀφορᾶ στὶς ἐπισημονικὲς προσεγγίσεις.

Μία ἐπιστημονικὴ προσέγγιση εἶναι ἡ ἐξέταση τῶν θεσμῶν ποὺ ἔχουν σχέση με τοὺς ἀκρίτες. Ἀναφέρομαι στὴν ἀνακοίνωση τῆς κ. Χρύσας Μαλτέζου, ἡ ὁποία ἀκριβῶς με τοὺς «στρατιῶτες» ἀσχολήθηκε με τὴ μισθοφορικὴ διάσταση

των Άκριτών, πράγμα που έχει μία μεταλλαγή τελείως θεσμική από τους Άκρίτες των Βυζαντινών. Οί στρατιώτες εδώ είναι μία μεταχρονική μεταβυζαντινή διάσταση, δηλαδή οί μισθοφόροι, ο μισθοφορικός πληθυσμός, ο οποίος έχει ως καθήκον τήν υπεράσπιση κάποιου νοητού όριου. Ποιό είναι αυτό; Πότε τó λένε χριστιανοσύνη, πότε Βενετία, πότε κόμμα, πότε φατρία και έτσι φθάνομε σέ στρατιώτες που είναι οί μὲν Γουέλθοι και οί δὲ Γκιβελίνοι. Ὅποτε ἡ θεσμική παρουσίαση τῶν ἀκριτῶν μᾶς πάει ἀπὸ τοὺς ἀκρίτες τοῦ Βυζαντίου που εἶναι ἐγκατεστημένοι στὰ σύνορα, πρὸς τὰ νοητὰ ὅρια, τοὺς ἀκρίτες υπερασπιστὲς μιᾶς ιδέας.

Ἐνα ἄλλο θέμα που συζητήθηκε πολὺ και εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα εἶναι ἡ διάκριση που πρέπει νὰ γίνεται μεταξύ τῆς λόγιας και τῆς δημοτικῆς ἀκριτικῆς παράδοσης. Ἡ λόγια παράδοση φαίνεται νὰ εἶναι σύγχρονη μὲ τὴ δημοτικὴ. Ὑπάρχει λόγια παράδοση και μπορούμε νὰ τὴ χρονολογήσουμε λόγω τοῦ ἔπους, ἀλλ' ὅπωςδήποτε τὸ ἔπος δὲν εἶναι τὸ πρῶτο κείμενο.

Τρία ἀκόμη θέματα συζητήθηκαν ἀρκετὰ σοβαρά. Τὸ ἓνα εἶναι κοινωνιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ ἄλλο ἀνθρωπολογικοῦ και τέλος ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ποιὸς εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἀκριτικοῦ ἥρωα; Ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Ἀχιλλέας ἢ ἓνας υπερεθνικός ἥρωας; Ποιὸς εἶναι οί σχέσεις του μὲ τὴ θρησκεία; Ὅλοι οί ἀκριτικοί ἥρωες εἶναι καλοὶ χριστιανοί. Ποιοὶ εἶναι οί ἀκριτικοὶ ἅγιοι; Ἄν δοῦμε τοὺς ἅγιους τῆς Καππαδοκίας ἢ τῆς Κύπρου θὰ διαπιστώσουμε ὅτι εἶναι ἀκριβῶς οί στρατιωτικοὶ ἅγιοι (Γεώργιος και Δημήτριος) και βέβαια στὸν Πόντο εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα ὁ ἅγιος Θεόδωρος, μὲ τοὺς Ἀπελάτας, ὁ ἅγιος Μάμος, ὁ ἅγιος Προκόπιος, τὸ περίφημο Οὐρκούπ (ἢ τούρκ. ἐκδοχὴ του Προκόπιος).

Ἐρχομαι τώρα στὰ λαογραφικὰ - ἀνθρωπολογικὰ θέματα. Ὅπωςδήποτε θὰ πρέπει κάποτε νὰ ἐξετασθεῖ ἡ ἔννοια οἰκογένεια μέσα ἀπὸ τὰ ἀκριτικὰ δρώμενα και τραγούδια. Ἡ κ. Ψυχγοιῦ ἀσχολήθηκε ἀναλυτικά, ὁ κ. Stefanof τὸ υπογράμμισε ἐπίσης γιὰ τὴ Βουλγαρία. Τὸ ζητούμενο ἐδῶ εἶναι τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸν ἰδιωτικὸ χώρο στὸ δημόσιο. Τὸ περίφημο «τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ» στὴν ἀκριτικὴ του ἐφαρμογὴ μπορεῖ νὰ εἶναι και τὸ ἀντίθετο ἀκριβῶς, ὅπως ἐπεσήμανε ὁ κ. Topalov, ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἰδιωτικὴ ἀνδρεία και τὴ συλλογικὴ εὐθύνη, και πῶς ἡ ἰδιωτικὴ ἀνδρεία γίνεται συλλογικὸ κατόρθωμα ἢ πῶς ἡ συλλογικὴ ἄμυνα ὁδηγεῖ στὴν ἰδιωτικὴ ἀνδρεία. Ὅποτε αὐτὸ τὸ πέρασμα στοὺς δύο χώρους εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα.

Τὸ χαροπάλεμα ὡς ἀνθρωπολογικὸ θέμα τοῦ προφορικοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου τονίστηκε ὅτι εἶναι δυτικῆς ποιητικῆς ἐπιρροῆς. Ὁ Χάρος τῶν ἀκριτικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν εἶναι ὅπως ἐμφανίζεται στὴ Δύση. Στὴν Ὁρθοδοξία, και

ἀν ὑπάρχει κάποια τάση χαροπαλέματος εἶναι μόνο στήν περίφημη «Εἰς Ἴδου Κάθοδον», ὅπου ὁ Χριστός νικά τὸν Ἄδη. Ἀλλὰ μεταξύ Χριστοῦ καὶ Διγενῆ δὲν ὑπάρχει σύγκριση, οὔτε γίνεται ἡ πάλη τοῦ Χριστοῦ στὰ μαρμαρένια ἀλώνια. Τὸ χαροπάλεμα δὲν ὑπάρχει στὸ ἔπος τοῦ Διγενῆ.

Γιὰ νὰ περάσω τώρα στὶς ἐθνογλωσσολογικὲς ἐπιδράσεις, ἐκεῖ ἡ κ. Καρατζᾶ καὶ οἱ ἐθνογράφοι-λαογράφοι μίλησαν γιὰ τὴ σχέση τῆς προφορικῆς καὶ τῆς λόγιας παράδοσης, ἡ ὁποία δὲν πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὑποχρεωτικὴ. Τὸ ἔπος γιὰ παράδειγμα τὸ δικό μας προσέρχεται ἀπὸ ἀκριτικά, δίνει τὸ ἴδιο λαβὴ σὲ ἀκριτικά τραγούδια, ἀκριτικά τραγούδια πού μὲ τὴ σειρά τους δίνουν λαβὴ σὲ λόγια κείμενα. Ὑπάρχει μίᾳ ἀλληλεπίδραση, ἓνα ἀδιάκοπο πηγαινε-ἔλα. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ μίᾳ παράλληλη ἀνεξάρτητη πορεία καὶ αὐτὴ ἡ ἀνεξάρτητη πορεία μπορεῖ νὰ μᾶς δείξει ἀκριβῶς γεωγραφικὲς διαφορὲς καὶ διαφορὲς πολιτισμῶν.

Τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο, ὅπως εἶναι γνωστό, χωρίζει τοὺς ἱστορικούς. Ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος κατάφερε νὰ ἔχει μίᾳ ἐξαντλητικὴ ἱστορικὴ ἐποπτεία τοῦ ἔπους εἶναι βεβαίως ὁ Henri Grégoire. Ὁ Grégoire τονίζει, καὶ φαίνεται ὅτι ἰσχύει καὶ σήμερα, ὅτι πρέπει νὰ εἴμαστε προσεκτικοὶ στὶς χρονολογήσεις. Ὅλα τὰ κείμενα, λογοτεχνικῆς ὕψης, λαϊκῆς ἢ λόγιας, ὅπωςδὴποτε ἔχουν ἓνα ἱστορικὸ ἔναυσμα. Τὸ ὅτι ὁ αὐτοκράτορας πού φθάνει στὸ παλάτι τοῦ Διγενῆ εἶναι ὁ Βασίλειος ὁ Μακεδόνας καὶ ὄχι ἄλλος ἔχει τὴ σημασία του, ὅταν ξέρομε ποῖα εἶναι ἡ πολιτικὴ τοῦ Μακεδόνα στήν περιοχή αὐτή. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζεις τὴν πολιτικὴ αὐτὴ ἀπὸ ἄλλα κείμενα γιὰ νὰ τὴν ἀξιολογήσεις καὶ ὄχι μόνο ἀπὸ τὰ ἀκριτικά. Ὅποτε μποροῦμε νὰ χρησιμοποιήσουμε τὰ ἀκριτικά ἱστορικά, ἀφοῦ ἐξαντλήσουμε καὶ τίς ἱστορικὲς πηγές.

Κύριοι Συνάδελφοι,

Οἱ ἀνακοινώσεις τοῦ ἐξαιρετικὰ σημαντικοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ συνεδρίου πρέπει νὰ δημοσιευθοῦν γιὰ νὰ ἀποτελέσουν θετικὸ βῆμα στὴ διεπιστημονικὴ μελέτη καὶ ἔρευνα τῆς ἀκριτικῆς παράδοσης. Στὸ πλαίσιο τοῦ ἴδιου Προγράμματος θὰ συνεχισθεῖ ὁ διακρατικὸς ἐπιστημονικὸς διάλογος μὲ μίᾳ ἐπιστημονικὴ συνάντηση στὴ Γαλλία τὸν Μάρτιο, μίᾳ στὴν Ἰσπανία τὸν Ἰούνιο, μίᾳ στὴ Βουλγαρία τὸν Ἰανουάριο τοῦ 2004 καὶ ἓνα μεγάλο διεθνὲς συνέδριο στὴν Ἑλλάδα τὸ φθινόπωρο τοῦ 2004.